

Exotische gladiolen

Iedereen heeft in de zomermaanden wel eens een bos grootbloemige gladiolen op de markt of in de bloemenwinkel gekocht. Wist u dat deze cultivars hun oorsprong vinden in Zuid-Afrika?

De *Gladiolus nanus* en *G. colvillei*-achtigen, zeg maar de kleinbloemigen, worden ook nog wel eens aangeboden als snijbloem. Ook van deze typen ligt de oorsprong in Zuid-Afrika. Alweer een lofzang op de bolgewassen uit dit land en de planten uit het winterregengebied. Dit is logisch, gezien de aantallen voorkomende bolgewassen.

Gladiolus alatus
(Kirstenbosch Botanical gardens)

In Zuid-Afrika en aangrenzende landen vinden zo'n 19.000 soorten bolgewassen hun oorsprong. Andere grote, erkende bollengebieden omvatten slechts een percentage van dit aantal: Europa 56%, westelijk tropisch Afrika 40% en oostelijk Noord-Amerika 25%. De Kaapregio in Zuid-Afrika neemt een bijzondere plaats in. Daarin valt grofweg de gehele provincie West-Kaap. In deze regio groeien 8.500 verschillende soorten bolgewassen. Niet voor niets behoort de Kaapregio tot de zes 'floral kingdoms' en wordt Nieuwoudtville, dat in dit gebied ligt, de 'bulb capital of the world' genoemd.

Voor de in Nederland geteelde groot- en kleinbloemige gladiolen is slechts een klein aantal soorten gebruikt met andere woorden een smalle, genetische basis met beperkte mogelijkheden tot variatie. Een oproep derhalve aan de heren en dames Gladiolenveredelaars om hun blik te verruimen. In Zuid-Afrika groeit een groot aantal gladiolensoorten met een verscheidenheid aan bloemvormen, -kleuren en -tekeningen en ook verschillende plantvormen en -groottes.

De bloemen van de wintergroeiende *Gladiolus caryophyllaceus* vertonen wat betreft vorm enige overeenkomst met 'onze' gladiolen. Hij houdt het midden tussen een groot- en een kleinbloemige. De bloemen zijn bijna geheel effen paars van kleur, de keel heeft nauwelijks of géén aparte tekening. De kleur paars kom je in het Nederlandse assortiment niet tegen. Naast de kleur heeft deze gladiool nog iets bijzonders. De bloemen van *Gladiolus caryophyllaceus* versprei-

Gladiolus caryophyllaceus
(Oude Pos Farm, Darling)

den een sterke, kruidige geur. Op zich een interessante gladiool, maar met een aantal minpuntjes. De bladeren zijn min of meer grasachtig, waardoor de halve meter bloemstengel wat kalig staat te wezen. Verder staan in de aar zo'n tien bloemen, die 'ver' van elkaar staan. *Gladiolus bullatus* heeft dezelfde groeigebieden als *G. caryophyllaceus* en heeft paars als hoofdkleur. Toch zijn ze makkelijk van elkaar te onderscheiden. *G. bullatus* geurt niet, de kleur paars is iets fletser en de bloemen hebben wel een duidelijke keel met aparte tekening.

Andere plant- en bloemvormen zijn te vinden bij onder andere *Gladiolus elatus*, *G. alatus* en *G. equitans*. De buitenste drie bloemdekbladeren

staan helemaal naar buiten toe gespreid en staan met zijn drieën in een plat vlak. Eén van de drie staat naar beneden. Deze drie bloembla- den hebben veelal één kleur. Bij de binnenste bloemdekbladeren is er één aanzienlijk groter en is deze anders van vorm. Dit grotere bloemblad hangt over de meeldra- den en de vruchtbeginselen en dekt deze als het ware af. De andere twee staan aan de onderzijde van de bloem. Door hun vorm en tekening zijn ze vergelijkbaar met de keel van een grootbloemige gladiool. De bloemen zijn zo'n twee centimeter in doorsnede. De drie genoemde soorten vormen een compacte plant van circa dertig centimeter hoog. De bloemstengel groeit iets boven de bladeren uit. Op zich zouden dit gladiolen voor op pot of voor droogverkoop kunnen zijn.

'Zouden kunnen zijn' impliceert een voorwaarde of een tegenwer- ping. De hiervoor genoemde gladio- len zijn wintergroeiers, die niet al te makkelijk groeien en bloeien in ons klimaat. Ze 'omprogrammeren' tot zomergroeiers is niet mogelijk. De wintergroeierende gladiolen reageren in hun groei-, bloei- en rustritme sterk op daglengtes. Ze lijken dus veroordeeld te zijn om in onze win- ters te groeien. Of ze bloeien is de vraag. Het is mogelijk planten uit zaad op te kweken. Het resultaat is in vele gevallen plantjes, die niet verder gaan dan kleine knollen van nog geen halve centimeter in door- snede. Ze produceren één of meer- dere bladeren. Persoonlijk heb ik nog niet die factoren ontdekt om de knollen verder te laten groeien en ze in bloei te krijgen. Een ware uitda- ging staat mij dus nog te wachten.

Tekst en foto's Peter Knippels

Boven, *Gladiolus equitans*, onder *Gladiolus elatus*, (beide Kirstenbosch Botanical garden, Kaapstad)

